

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä (Siun sote)

Päätös kiireettömään erikoissairaanhitoon pääsyä koskevassa asiassa

Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto otti THL:n seurantalatietojen 30.4.2022 perusteella Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän (Siun sote) kiireettömään erikoissairaanhitoon pääsyn selvittäväkseen. Seurantalatietojen perusteella hitooa yli kuusi kuukautta odottaneita potilaita oli kuntayhtymän alueella yhteensä 442. Suurimmat suhteelliset määrät olivat kirurgian (250 tällaista potilasta), psykiatrian (14), silmätautien (97), korva- nenä- ja kurkkutautien (64) ja naistentautien ja synnytysten (12) erikoissaloilla. Lisäksi yli kolme viikkoa niiden saapumisen jälkeen käsiteltyjä lähetteitä oli huhtikuun 2022 lopussa erityisesti sisätautien (96) ja kirurgian (11) erikoissaloilla.

Ratkaisu

Valvira toteaa, että kiireettömään erikoissairaanhitoon pääsy ei toteudu Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymässä lain edellyttämällä tavalla. Koska tilanne on selkeästi lainvastainen, Valviralla on perusteet antaa kuntayhtymälle määräys puutteiden korjaamisesta ja epäkohtien poistamisesta. Saatujen selvitysten mukaan kuntayhtymä on tehnyt toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi. Erikoissairaanhidon järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2023 Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle. Näin ollen Valvira ei pidä tarkoituksenmukaisena antaa määrystä kuntayhtymälle vaan jatkaa hitoon pääsyn valvontaa vuonna 2023 hyvinvointialueella.

Perustelut

1 Asiassa saatu selvitys

- Siun soten johtajaylilääkäri Susanna Wilénin selvitys 19.9.2022, jonka liitteenä excel-taulukko

Siun soten tilanne 31.8.2022

Valvira pyysi selvityspyynnöllä 11.7.2022 Siun sotelta selvityksen kiireettömään erikoissairaanhitoon pääsyn tilanteesta 31.8.2022 kokonaisuudessaan. Valvira pyysi selvityksen kaikista niistä keinoista, joita on käytetty tai suunniteltu käytettäväksi, jotta hitoon pääsy saadaan lain edellyttämälle tasolle, ja siitä, missä ajassa tämä tapahtuu. Lisäksi Valvira pyysi selvitystä siitä, miten kuntayhtymän alueen kiireettömään erikoissairaanhitoon pääsyn tilanne otetaan huomioon Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen toiminnan suunnittelussa ja aloittamisen valmistelussa.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Päätös

3 (7)

22.12.2022

Dnro V/24711/2022

työnjärjestelyitä, jolloin erikoislääkäreille jää enemmän hallintotyöaikaa, jolloin lähetteet saataisiin käsiteltyä kolmen viikon sisällä. Keuhkosairauksilla vastaavia lähetteitä on ollut noin 10 kappaletta. Kaikissa näissä ongelmana ovat olleet puuttuvat lisätiedot, mistä syystä toimintamalleja on tarkennettu. Endokrinologialla ja reumatologialla vastaavia lähetteitä on ollut alle 10 kpl, joissa osassa on syynä tekninen virhe ja muutamassa tilapäinen lähetteen lukuviive. Näiltä osin ohjeistuksia on jo tarkennettu. Lastentaudeilla vastaavia lähetteitä on alle 5 kappaletta. Näihin viiveisiin syynä ovat olleet tekniset syyt ja akuutit poissaolot, mutta näiltäkin osin prosesseja on tarkennettu.

Operatiivinen palvelualue

Operatiivinen palvelualue sisältää kirurgian: gastrokirurgia, plastiikkakirurgia, ortopedia, verisuonikirurgia, lastenkirurgia, suu- ja hammassairaudet, kurkkunenä- ja korvataudit, silmätaudit, fysiatria sekä naistentaudit- ja synnytykset.

Yli kuusi kuukautta hoitoa odottaneita potilaita on ollut palvelualueella seuraavasti: silmätaudit 361, gastroenterologinen kirurgia 135, ortopedia ja traumatologia noin 200, audiologia noin 100, verisuonikirurgia 46, naistentaudit 20, urologia alle 20, plastiikkakirurgia 21, oikomishoito 10 sekä hammas- suu- ja leukasairaudet alle 5 potilasta.

Silmätaudeilla lääkärin rekrytoimisessa on haasteita. Kuntayhtymässä käytetään konsultteja ja virka-ajan ulkopuolisia konsultteja. Lääkärit tekevät lisätyötä, ja lisäksi palvelusetelimahdollisuus on selvittelyssä. Gastroenterologisen kirurgian sekä ortopedian ja traumatologian jonojen purkamisen on selvityksen mukaan mahdollista, jos sairaalan paikkatilannetta saadaan korjattua. Selvityksessä on, olisiko Järvi-Suomen Terveys Oy:n lääkäreiden mahdollista suorittaa päiväkirurgisia toimenpiteitä, ja ortopedian ja traumatologian osalta selvitetään ostopalvelujen käyttämistä. Audiologian jonot koostuvat kuulokojeita tarvitsevista potilaista, ja tämä tilanne on toistuvasti huono. Urologialla käytetään ostopalvelulääkäreitä, mutta kuntayhtymän oman erikoislääkärin rekrytoiminen voisi helpottaa tilannetta.

Psykiatria

Psykiatrinen palvelualue sisältää aikuispsykiatrian, nuoriso- ja lastenpsykiatrian. Kuntayhtymän psykiatriset palvelut on organisoitu siten, että perusterveydenhuollossa toimii laaja psykiatrian erikoislääkärin johtama mielenterveys- ja päihdepalveluiden yksikkö, jonka henkilöstörakenne on moniammatillinen ja yksikön palveluksessa työskentelee omia ja ostopalvelopsykiatreja (perusterveydenhuollon psykiatriassa yht. 161,8 htv). Erikoissairaanhoidon avohoito on suppeampi jakautuen psykiatrian poliklinikkaan (yht. 21 htv, joista 7,7 htv hoitajia) ja tehostettuun avohoitoon (yht. 18,5 htv, joista hoitajia 15,3 htv). Tehostetulla avohoidolla on erikoissairaanhoidon avohoitopalveluissa keskeinen rooli päivystyksellisen ja kiireellisen avohoidossa toteutuvan erikoissairaanhoidon tarjoamisessa. Palveluiden painottaminen perustasolle on

selvityksen mukaan tarkoituksenmukaista ja perusteltua, jotta palvelut olisivat lähipalveluina helposti saavutettavia ja alueellisesti tasa-arvoisia. Tämä painotus aiheuttaa kuitenkin omat haasteensa terveydenhuoltolakiin nojaavien kiireettömän hoidon perusteiden noudattamisessa ja näiden perusteiden mukaisessa hoidon porrastuksessa psykiatrisen avohoitohenkilöstön painottuessa perustason yksikköön.

Psykiatrialla yli kuusi kuukautta hoitoa odottaneita on ollut alle 30 potilasta. Lasten- ja nuorisopsykiatrialla ei ole ollut tällaisia potilaita.

Alle 23-vuotiaita, yli kolme kuukautta hoitoa odottaneita on ollut noin 10. Ongelmana näiden potilaiden osalta ovat selvityksen mukaan jonot psykoterapeuttiseen hoitoon. Psykoterapeutit siirtyvät herkästi yksityissektorille. Siun sotessa suunnataan jatkossa psykoterapeuttisen osaamisen koulutusta sellaisiin koulutuksiin, jotka eivät anna suoraan mahdollisuutta Kela-pätevyyteen ja mahdollisuuteen siirtyä yksityissektorille. Psykoterapeuttien rekrytointia on pyritty tehostamaan. Terapiapalveluiden ostamisen tarvetta selvitetään tarvittaessa.

Poliklinikan hoitojonossa on selvityksen mukaan myös sellaisia potilaita, jotka ahtaasti kiireettömän hoidon perusteita tulkiten voisivat kuulua perustason hoitoon. Tällaisia ovat dialektista käyttäytymisterapiaa jonottavat epävakaasta persoonallisuudesta kärsivät potilaat. Alueellisesti on kuitenkin nähty tarkoituksenmukaisena, että dialektista käyttäytymisterapiaa ei ole tarkoituksenmukaisesti järjestää perustasolla, vaan hoidon luonteen vuoksi se on syytä keskittää yhteen yksikköön ja näin erikoissairaanhoito on ottanut siitä vastuun. Kuntayhtymässä käydään syksyn 2022 aikana läpi yhteistyössä perustason mielenterveys- ja päihdepalveluiden kanssa alueelliset hoitoketjut. Tässä yhteydessä hoidon porrastusta ja tarkoituksenmukaista työnjakoa tarkennetaan. Tavoitteena tässä on selkiyttää tilannetta siten, että tarpeettomalta erikoissairaanhoitoon lähettämiseltä ja jonotukselta voitaisiin välttyä. Jo kevään 2022 aikana on alettu työstää poliklinikan sisäisiä prosesseja, ja näin on saatu merkittävää korjausta aikaan mielialatyöryhmän jonotilanteessa. Suoraan potilastyöhön käytettävää aikaa on onnistuttu lisäämään ja kokouskäytäntöjä on tehostettu. Tätä Lean-työtä jatketaan myös muiden työryhmien osalta.

2 Asian arviointi ja johtopäätökset

Sovellettavat säännökset

Terveydenhuoltolain 52 §:n 2 momentin mukaan hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön. Pykälän 3 momentin mukaan hoidon tarpeen arvioinnin perusteella lääketieteellisesti, hammaslääketieteellisesti tai terveystieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Päätös

5 (7)

22.12.2022

Dnro VI/24711/2022

kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (TTK) ja Nuorisopsykiatrian tutkimuskeskuksen (NPK) tutkimusten mukaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön taikka perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavaan erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Pykälän 2 momentin mukaan hoidon tarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä alle 23-vuotiaille hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu, jolleivät lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellytä.

Erikoissairaanhoidon lain 5 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan Valvira ohjaa ja valvoo erikoissairaanhoidon erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Johtajaylilääkäri Susanna Wilénin selvityksen liitteenä olevissa tilastotiedoissa 31.8.2022 on esitetty Siun sotessa kiireetöntä erikoissairaanhoidon yli kuusi kuukautta odottaneiden potilaiden lukumäärät, yli kolme viikkoa niiden saapumisesta käsitellyt lähetteet sekä alle 23-vuotiaiden lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen osalta hoitoa yli kolme kuukautta odottaneiden potilaiden lukumäärät. Alla olevissa taulukoissa 1 ja 2 on vertailtu Siun sotan kokonaistilannetta ja Valviran selvityspyynnössä mainittujen erikoisaloiden tilannetta 30.4. ja 31.8.2022. Suluissa on määrän suhteellinen osuus (prosenttia) kaikista hoitoa odottavista potilaista ja lähetteistä.

Taulukko 1 lähetteet (kumulatiivinen ajanjakso 1.1.2022-31.8.2022)

Erikoisala	Lukumäärä 30.4. (%)	Lukumäärä 31.8. (%)
sisätaudit	96 (3,7)	209 (4,3)
kirurgia	11 (0,4)	25 (0,4)
silmätaudit	3 (0,2)	113 (3,9)

Taulukko 2 hoitoa yli 3/6 kk odottaneet potilaat

Erikoisala	Lukumäärä 30.4. (%)	Lukumäärä 31.8. (%)
------------	---------------------	---------------------

yhteensä	442 (12,3)	965 (22,6)
kirurgia	250 (14,9)	435 (24)
psykiatria	14 (14,4)	27 (26,5)
silmätaudit	97 (13,2)	361 (29,5)
korva- nenä- ja kurkkutau- dit	64 (11,6)	104 (17,3)
naistentaudit ja synnytykset	12 (6,5)	20 (11,8)
hammas- suu- ja leukasai- raudet	4 (4,3)	18 (13,8)
alle 23-vuotiaiden mt-pal- velut	8 (18,2)	17 (53,1)

THL:n seurantatietojen mukaan Siun sotessa oli 30.10.2022 hoitoa yli kuusi kuukautta odottaneita 1088 (23,9).

Siun sotessa on ollut 30.4, 31.8 ja 30.10.2022 hyvin suuri määrä potilaita, jotka ovat odottaneet kiireetöntä erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolaissa säädettyjen enimmäisaikojen yli. Lisäksi eri erikoisalajoilla on ollut useita yli kolme viikkoa niiden saapumisen jälkeen käsiteltyjä lähetteitä. Siun sote on pyrkinyt korjaamaan tilannetta esimerkiksi ostopalveluilla, mutta tilanne ei ole parantunut lain edellyttämälle tasolle. Tilanteeseen on vaikuttanut henkilökunnan huono saatavuus.

Valvira toteaa, että erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2023 Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle.

Kun otetaan huomioon edellä mainittu ja asiassa saatu muu selvitys, Valvira katsoo perustelluksi ratkaista asia Ratkaisukohdasta ilmenevällä tavalla. Valvira toteaa lisäksi pitävänsä hoitoa pitkään odottaneiden potilaiden tilannetta huolestuttavana ja muistuttaa, että potilaan hoidon tarve saattaa muuttua hoitoa odotettaessa. Siksi on tärkeää, että potilaalle annetaan aina selkeät ja yksiselitteiset ohjeet siitä, mihin hänen tulee olla tällöin yhteydessä tai mihin toimenpiteisiin hänen tulee ryhtyä erityisesti, jos hänen vointinsa huononee.

Asian ratkaisussa sovelletut säännökset

Erikoissairaanhoidolaki (1062/1989) 5 §:n 3 mom.
Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 52 §:n 2 ja 3 mom. ja 53 §

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Päätös

7 (7)

22.12.2022

Dnro V/24711/2022

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 1 momentin perusteella

Ratkaistu: 22.12.2022
Ratkaisija: Mönntinen Helena
Virka-asema: Johtaja
Esittelijät:
Huhtamäki Susanna, Lakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu	Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän johtajaylilääkäri Susanna Wilén
Tiedoksi	Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Itä-Suomen aluehallintovirasto, Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuu- alue
Lisätietojen antaminen	Lisätietoja antaa tarvittaessa lakimies Susanna Huhtamäki, puh. 0295 209 406

